

Előfizetési feltételek:
Videkre postán vagy helyben házhoz (hordva)
Egész évre 16 frt. Fél évre 8 frt.
Negyed évre 4 frt.
Egyen számú 6 krajczár.
Hirdetmények díja:
6-hasábos petitser egyszeri hirdetésnél 12, ketszerinél 10, háromszorinál 8 kr.
A nyilvántartás díja 50 kr.
Helyegdíj külön 30 kr.
Hirdetmények elfogadtatnak a kiadóhivatalon kívül egyedül **Hanssenstein és Vogler** hirdetvételei hivatalában Budapesten: Dorottya-utca 3. sz. 1. em. Bécs: Wallfischgasse 10. sz. Prága: Graben 27.

KÖZÉPPÁRT

Politikai napilap.

Szerkesztői iroda:
Belváros, Kalap-u. 15. sz. 1. em.
A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőséghez intézendő. — Bementetlen levelek csak ismert ezeztől fogadtatnak el. — Keziratok nem adatkak vissza.
Kiadóhivatal:
Belváros, Lipót-u. 2. sz. földszint (**Kertész József** könyvnyomdai irodája) hova a lap anyagi részét illető közlemények (előfizetési penzek, hirdetmények kiadás körüli panaszok) intérendők.

Budapest, február 25.

Olvasóink előtt fekszik immár egész terjedelmében a keleti vasut ügyeinek vizsgálatával megbízott pénzügyi és vasuti bizottságok albizottságának jelentése.

Elismeréssel tartozunk Bánó József képviselő urnak a szorgalmas és fáradságos munkáért, melyet, mint a ház másod alelnöke, könnyen másra elvárhatta volna, hogy ezt nem tette, hanem elvállalta a háladatlan földadatot, azt kétszeres érdemének számítjuk be.

Épen két hete, hogy utóljára foglalkozván ez ügygyel akkor, midőn az albizottság munkálkodását befejezte, azt mondtuk: „befogjuk az albizottság jelentését várni, s akkor majd elmondjuk véleményünket afölött, vajjon a plenum előtt megkezdendő tulajdonképeni vizsgálat oly alapokra fektetni javasolatik-e, melyek eredményhez vezetni képesek” s elmondtuk azt is, hogy eredmény alatt „az ügynek teljes földerítését” értjük.

Könnnyen esik ígértünk beváltása; mert a jelentés megfelel azon igényeknek, melyeket a föntidézett sorainkban jelezttünk.

Ugyanakkor egy tényre figyelmeztettük az albizottságot, t. i. a husz millió másod-prioritás 77-en történt eladására vonatkozó optió kérdésére, ezeket mondván: „Bárki, és bármi legyen a keleti vasut bonyolódásainak okozója és oka, az államra szállt terhes kötelezettségnek kuforrását a fönt elsorolt körülmény (t. i. az optió kérdése) képezi, egyuttal kértük az albizottságot, hogy „az erre vonatkozólag kihallgatandó személyek kijelölésében és az ezekhez intézendő kérdések megállapításában, a legszelebb alapon járjon el.”

A jelentést és a föltett kérdéseket e tekintetben is kielégítőnek tartjuk.

Ezek szerint meggyőződésünk az, miszerint az együttes bizottságoktól függ ezen ügyet oly módon befejezni, hogy senki a felelőségnek őt illető terhe alól ki ne vonhassa magát, s a kérdésnek egyik momentumuma sem maradjon homályban, ezt pedig nézetünk szerint a bizottságok legkönnnyebben elérhetik akkor, ha a vizsgálatot az albizottság jelentése és ez általa föltett kérdések fonalán vezetendik, s azt a képviselő urak számára nyilvános ülésben fogja megejteni.

Ha ezen szerencsétlen keleti vasut dolgában csakugyan vétkes mulasztás, vagy talán ennél is több fordult volna elő, akkor utóvégre is csak a bíró lehet hivatva az ügy fölött dönteni, a parlament nem tehet egyebet, minthogy az államközegeit a szükséges intézkedések megindítására utasítsa.

Álljon be akár azon eset, hogy a parlament ily kellemetlen köteletség teljesítésére szoruljon, akár pedig az, hogy csak könnnyelműség és tudatlansággal állván szemben, szelidebb bírálatot mondjon az ügy fölött, mint a milyet az izgatott kedélyek és sértett érdekek fönhangon követelnek, mint két esetben szükséges, hogy a mit tenne kell tegye méltóságához illően, oly fékezetlen vita kikerülésével, melynek sem czélszerűségét, sem oportunitását átlátni képesek nem vagyunk.

Ily vitát azonban semmi által sem lehet inkább kikerülni, mint az által, ha a képviselőknak alkalom nyújtatik már a vizsgálat folyama alatt teljes téjékozást szerezhetnek, úgy, hogy ne kellesen többé a házban fölmerülő vita fordulataiban keresniök meggyőződésük megállapítását.

Ezzel, el is mondtuk volna mind azt, a mi a jelen perczen elmondható, s még csak az albizottság jelentésének azon mondatára figyelmeztetjük az olvasót, mely így szól:

„Az albizottságban fölmerültek még kételemek magúra a dolog lényegére, is t. i. általában lehetett-e jogosan e gyűléseken másod-sorozatu elsőbbségi kötvények kibocsátását elrendelni,

minthogy az eng. okmány 21. §-ának második kikezdése azt tartalmazza, hogy „az elsőbbségi kötvények csak oly összeg erejéig lesznek kibocsáthatók, melyek kamatoztatása a biztosított tiszta jövedelemnek legföllebb három ötödét igényli.”

Miután azonban ezen kérdés fölött időközben maga a törvényhozás „a magyar keleti vasut függő adósságainak rendezéséről” szóló törvény által már határozott, az albizottságnak e részben többé megjegyzése nem lehet.”

Tanulságul szolgálhat ez mind azoknak, a kik a keleti vasut függő adósságainak rendezéséről szóló törvényjavaslatot oly meggyőződésben szavazták meg, hogy annak elfogadása semmiben sem fog prejudikálni a vizsgálatot megbízott bizottság véleményadásának.

A „Pesti Napló”-ban a következőket olvassuk:
A kilenczes albizottság befejezvé a törvényhatósági rendezés vitát, mai ülésében megkezdé a központi kormányzat kérdéseinek tárgyalását. A mai ülésre az összes miniszterek meghívtattak.

— **A 9-es bizottság**, a „Magyar Politika” értesítése szerint eddig 5 millió frtnyi megtakarítást hozott javaslatba, mi pénzügyi gazdálkodásunk terén kifizített czél felé mindenesetre nagy haladásnak tekinthető.

— **Mocsáry Lajos** egyhangulag lett Keeskeméten képviselőnek megválasztva. A Deák-párt a választásnál meg nem jelent.

— **A képviselőház osztályai** közül tegnap az I., III., IV., V., VII. és IX. osztályok tartottak ülést.

A marhavész elleni intézkedésekről szóló törvényjavaslatot a IV. osztályon kívül valamennyi bevégezte és holnap valószínűleg a IV. is bevégzi, mely ma folytatván a tegnap kezdett általános vitát, a részletes vitát is megkezdé, s abban a 47. §-ig haladt. Módosítás általában több osztályban történt, de nagyobbmértvű eltérések nem fordultak elő. Kivéve azt, hogy a középpárti képviselők értekezletök megállapodása nyomán a törvényjavaslatnak a miniszteriumhoz visszautasítását indítványozták, mi azonban nem fogadtatott el egy osztályban sem.

A belvizek levezetéséről szóló törvényjavaslaton a förendház által tett módosításokat eddigé az I., II., V., VI. és IX. osztály tárgyalta és fogadta el.

A statistika szervezéséről szóló törvényjavaslatot ma az I. és IX. osztály tárgyalta és fogadta el. Ez utóbbi a czimet oda változtatta, hogy „statistikai adatok gyűjtéséről” és az 1. §. kihagyatását fogja indítványozni.

Előadók a belvizekre vonatkozólag: I. oszt. Bittó Béni, mindaz 5 törvényjavaslatra; II. oszt. Hedry Ernő; V. oszt. Vécsey József báró (és tengeri hajók lajstromzására); VI. oszt. Molnár Antal (mind az 5 törvényjavaslatra); VII. oszt. Szonjas József; IX. oszt. Dániel Ernő. A marhavészre vonatkozólag előadókka választattak ma az V. oszt. részéről Patrubány Gerő, a III. oszt. részéről Gullner Gyula.

— **A központi bizottság** tegnap délután tatott ülésében folytatta a kir. közjegyzőkről szóló tjavaslat tárgyalását.

A hagyaték körüli eljárást szabályozó XI. fejezet §-ainak újbóli szövegezésével megbízott Horánszky Nándor előadó az általa szerkesztett új szöveget fölolvasta. Minthogy ezen 8. §-ból álló új szövegezés bővebb tanulmányozást és combinatiót igényel, hogy sem azt a bizottság azonnal sikerrel megoldhatónak vélte volna; ez okból az új szövegezés az előadók által leíratott és annak tárgyalása a tjavaslat tárgyalásának befejezése utánra halasztatott.

A bírói megbízásokról szóló XII-ik fejezet §§. elfogadtattak, valamint a XIII-ik fejezet 137. és 138. §§-ai.

A 139. §., mely a bírói meghagyás folytán az eredeti okirat kiadására vonatkozik, azzal egészítettett ki, hogy az utolsó következő ponthoz: „Az eredeti ennek visszaérkezétek ezen másolat pótolja”, hozzátétezt: „kivéve a 85. §-ban említett végrendelet másolatát.”

A 140. §. változatlanul a 141—263-dik §§-ok csekély styláris módosításokkal elfogadtattak.

A 141. §. tárgyalásával visszatért a bizottság a 81. §-ra s elejtette azon intézkedést, hogy a felek által bemutatott kész magán okiratokból fölvezt jegyzőkönyvbe az okirat egész terjedelmében bevezetessék, mert elvül elfogadtatván azon szabály, hogy a bemutatott ily okiratok a közjegyzőnél mindenkor megtartandók és csak hi-

tesített kiadványok adandók ki a feleknek, az okiratoknak egész terjedelmében jegyzőkönyvbe vezetése fölöslegessé vált.

— **A vallás- és közoktatási miniszter a tanfelügyelőkhöz** a következő körrendeletet intézte:

Midőn 1870-ben 21,555. sz. a. kelt rendelettel a felnöttek oktatása életbeléptettet, a köznép rendes iskoláztatásban nem részesült tagjaira nézve czéhl az tüzetett ki, mely szerint szellemi elmaradottságuk némileg leg-alább oly fokig pótolassék, hogy a szerzendő általános ismeretek segélyével maguk erején tovább mivelhessék, magukat, — végböl az olyanokra nézve, kik olvasni, írni nem tudnak, az ebbeli jártasság megszerzésére vezérlő tanítás is felvétezt az oktatás körébe.

A hivatolt rendelet értelmében három éven át tétettek meg a kísérletek, s most, midőn az e téren szerzett tapasztalásokkal gazdagabb lettünk, idején van, hogy e tapasztalásainkat bírálat alá és az elért eredményeket számba vegyük.

E bírálat alapjául szolgáljak ugyan a hozzám beérkezett jelentések, de ezek távol sem tükrözik vissza az igazságot annyira, mint amily tisztán észlelhette azokat másod a helyszínen, hol az ügy közvetlen szemlélete alatt tejtett ki és folyt le.

A hozzám beérkezett jelentésekből részben csak annyit vehettem ki, hogy a középtanodákkal bíró városokban az ily intézetek tanárai különféle tantárgyakból fölvilágosító előadásokat tartottak, s ezeken kisebb nagyobb számú hallgatóság jelent meg. — Mi lett azonban e hallgatóságra nézve az tanítás eredménye, az a dolog ily állásánál fogva senki meghatározni nem bírja.

De másfélől különösen a köznép közt folyt fölöttök oktatásáról tett jelentésekből nagy részben arról győződtem meg, hogy e tanításra fordított idő és költség nem áll kellő arányban azon csekély eredménnyel, melyet e téren eddigé fölmutathattak; mivel az erős kézi munkával foglalkozó köznép elnehezdedt kezét az írásban annyira lehetett legföllebb gyakorolni, hogy nevéket reszketegen s nehézkesen írott betűkkel le tudják írni, — és megtanultak itt-ott bágyadozva olvasni: — oly csekély eredmény, hogy ennek segítségével az önmivelődés eszközölhetésére alig nyílik valamelyes kilátás. — Mennyire haladhatott az általános ismeretek alapos terjesztése, arról másod jelentéseiben említés nem tétetett sehoh, csupán a tantárgyak czimei számítottak föl melyekben itt-ott oktatás nyujtatott.

Nem kerülhetke ki figyelmet ezen, nem kedvező, eredmény átlátása mellett még azon körülmény sem, hogy jöllehet minden lehető módon, különösen hiteles személyek előtt tartott nyilvános vizsgálatok után igyekeztem megtudni az elérhető eredményeket s ezek megtartásáról mindannyiszor bekívántam a lelkesek, egyszersmind a községek pecsétje alatt kiszolgáltatott bizonyítványokat; mégis sokszor történtek olynemű visszaesek, melyek a községek és a tanítók laza eljárását s kétes színű erkölcsi állapotát tüntették föl, s színlent, azonban hitelesen bizonyított oly munkákért is követeltek díjakat, melyekért valósággal szolgáltatokat nem teljesítettek.

Mindezeknél fogva fölívom, hogy tegye e fontos ügyet még egyszer a legfigyelmeobb vizsgálatára tárgyává s ez ügy körül szerzett eddigi tapasztalatairól, valamint újabb vizsgálatát után szerzendő ismereteiről hozam tegyen kimerítő és utbaigazító jelentést. Vizsgálja meg nevezetesen:

1. Mennyi hasznos sikere lehet a fölöttökre nézve az olvvsás-írás tanításának; vajjon van-e arra kilátás, hogy az ebbeli csekély gyakorlati ismeret maradó annyira, hogy a fölött gondolatát írásban képes lesz ezentul kifejezni, s az olvasás segítségével ismereteit gyarapítani?

2. Az általános ismeretek gyarapítása végett tanított tantárgyaknak maradt-e meg valamelyes nyoma, és lehet-e ennek állandósítására számítani?

3. A községek előljáróságait és a tanítókat mennyiben tapasztalta nagyságod, hogy az igazsággal nem mindenkor megegyező jelentéseket terjesztettek nagyságod elé?

Végre általában szükségesnek és hasznosnak tartja-e nagyságod a fölöttök oktatásának továbbfolytatását s ha igen, kívánja-e, hogy ez irányban eddig folytatott gyakorlat egészben vagy részben tovább is föntartassék, s ha igen, mi részben és mi módon? vagy hogy az egész intézmény végleg megszüntetessék?

Kimerítő és körülményes jelentését hozzám mielőbb terjessze föl.

Budapest, 1874. évi febr. hó 18.

Trefort Ágoston, s. k.

— **A hangulat Angliában.** Egy barátunk írja Londnból febr. 20-áról. . . Gladstone nem, elégedett meg hatvan szavazattöbbséggel. Erezte, hogy az nem elég arra, hogy őt diktátorrá tegye; s így az „plebiscitaire” hajlamát követte, nagy összeg pénzzel kezében (with a large bribe in his hand to corrupt the electors of these kingdoms) ezen királyságok választói

Huzar Amel

megvesztegetésére az országra apellált. Jellemző, hogy megbukott. Hála istennek! Most azt hiszik, hogy többé nem lesz miniszterelnök sohasem. Minden látszat szerint a konzervatív biztosak ezen parlament hét évére. Hét év után pedig hol lesz Gladstone? Neki nincs meg azon genialis természete, mely Palmerstoné volt, sem azon semigenialis föltűléssége, mely Russelt jellemző. Russel legalább is nagy mérvben több erőt és befolyást hagyott hátra maga után, ami talán sohasem volt olyan nagy, mint önkéntes kontinens hirtét.

A konzervatívok győztek mindenütt, és különösen Bradfordban, ahol Gladstone hivatalársainak egyikét, Forstert, a non konformisták a „bête noire“-jét csakugyan sikerült leszavazni. Még Skóciában is, amely régi fészke volt a liberáloknak, nyertek négy kerületet a konzervatívok.

Most minden attól függ, hogy fogja magát viselni Disraeli. Ha a konzervatívok képesek jól kezelni tartani őt a megállítani abban, hogy nagyon ragyogó és epigrammatikus legyen, két, vagy talán tíz évig is fönt fogják tartani magokat.

Azonban bármennyire örvendék is a konzervatívok győzelmének, egy pillanatra se higgye ön, barátom, hogy már nem vagyok liberál (márv egy, vagy más indoknál fogva.) Igen sok liberál szavazott ezen választás alkalmával a konzervatív jelöltekre. A föntebbiekben megfogja ön találni a választ.

Ami nekünk kell: a létezők fokozatos fejlesztése: azt most Gladstone kormánya sem biztosította volna jobban, mint Disraeli.

Gönczy Pál min. tanácsos a néptanítók nyugdíjazásáról szóló törvényjavaslat tervezetét, a vallás és közoktatás min. kir. miniszternek bemutatta.

— A „vacsora-párt“ tegnap este igen látogatott összejövetelt tartott. Hír szerint 72-en voltak jelen. A „coalitio“ ellen számos felszólalás történt.

Történelmi szemle

a „szász“-nak nevezett közbizony fölött.

II.

Az erdélyi határőrség föllállításának súlyát a székely nemzet érezte meg, a Banzától Gyergyóig fölnyúló Három, és Csik főszekekre (valamennyi főszekeket és helységeit beleértve) adatott föl a fegyver, holott népe, sem katonáskodni, sem adót fizetni nem tartozott, ekkor erőhatalom utján veszté el ősi szabadságának legszebb felét a székely szabad és nemes nemzetnek csaknem három ötöde: míg a Királyföld mentében az adományozott birtokokból csak néhány románok lakta falura adatott föl a fegyver. A székelyeknek nem adatott kárpótlásul uradalom, hanem a szászoknak olyan királyi jószág került kezére mely milliókat ér, s több mint 100 száz év alatt nekik milliókat is jövedelmezett, mert a többi, régebben adományozott jószágokból is szép jövedelem folyt be a nemzeti és héthírak pénztárába, de a mai nagy törzstökét mégis kiválóan a fogarasi uradalomnak köszönhetik.

A szászoknak nagy törzstökéjük van összegyűjtve, ma meg kell, hogy közelítse az 1 és fél millió forintot; és dézsmák megváltásából és 5-6 millió törzstökéje képződött a nemzetnek és ágost. hitv. papjainak kötvényekben, amelyek után dusan foly a kamat; meglevő közbizonyuk is szépen jövedelmez s önkormányzati érzékük is nagyon élénk, még is föl- és lefelé mindig másokra szeretnek támaszkodni.

A királyi városok, mint az illető székek tulajdonképi vezérei, képviselői, aközgazgatás költségeit nagyon szerették falvak pénztárai által fedeztetni, bár rendszeresen allodialis jövedelmek úgy aránylottak a székekhez, mint 4 az egyhez; számtalan ször különböző ezimeken megrótták e falu népet, s vajmi gyakran királyi rendeletekkel kelle született szász tisztviselőket arra figyelmeztetni, hogy a határvédelmi és közmunkák teljesítését illető kötelezettségek megszünté óta, a székek egyetemének, s a kir városoknak adományozott nagy közbizony jövedelme épen közgazgatási költségekre lepvén fordítandó szüjjenek meg a népet tulterhelni. Mert, hogy a héthírak jószágainak jövedelme az illető székek közt osztott fel, kiténik az 1790. mart. 26. kelt k. rendeletből is, hol meglátszik, hogy Szeben ezután ne vegye el egymaga $\frac{1}{3}$ -át, hanem érje be 1200 firtal; az 1786. szeptember 9-ki kir. edictumból pedig azt tudjuk meg, hogy Szászsebes tanácsa a közbizony jövedelmét, 28000 firtot tagjai közt szokta volt felosztani a fizetésen felül.

Az önkormányzatot mással fizettetni meg, lehetett — eredeti gondolat, de bizonynyal nem volt igazságos eljárás, s ma sem lehet az.

A városok a falukra tolták a terhet, a jövedelmet maguknak tarták, míg a székek egyeteme fölött intézkedő quasi államférfiak a „nemzetinek“ nevezett nagy közbizonyon akként sáfarkodtak, hogy a részes törvényhatóságoknak legjobb esetben alig jutott 3000 firt; s többiből tökélet gyűjtöttek, jó részével nagypolitikai czélokra hajhásztak s e közben sokat el is vesztegettek: mindezt közvetlen a közbizony tulajdonosai az önálló székek, s azok polgárai, közvetve maga az állam nagy kárára!

Az 1850-60-ig években ez az új nemű „nemzetgazdálkodás“ látható torz-alakot öltött; nemcsak a rejtgett nemzeti számadásokban, de az állam nagykönyvében is.

Már 1848 előtt kapitalista volt a szász natio, még is saját keblit tisztviselői fizetéseinek pótlására 22,780 firt adjutum salarialet eszközölt a tartományi pénztárból, s ezt közel egy század folytán élvezte is. Minthogy a franciaia közmondás szerint „evés közben jön meg az étvágy“, — 1850 után a szász vezérférfiak nemcsak minden keblit tisztjok fizetését az állam terhére iratták át, hanem az ily czélra szolgált közbizony jövedelméből egyszerre 50,000 firtot adományoztak csupán szász nevelési és iskolai czélokra.

Ez is bizonyára unicum a közjogi életben! Ugy tetszik nekem, mintha a szászok akkor a törvényhozás

jogait bitorolták volna, maguk tevén azt, mit az országgyűlés is csak a korona hozzájárulásával tehet vala; — sőt, midőn a király speciális jogát, — az adományozást gyakorolták, aligha megfontolták, hogy e lépés fejszét emelt ama nagyra becsült kiváltságok gyökerére is. Amde mindezek bővebb megfontolása, bírálata az ország színe elébe tartozik, s hiszem is, hogy az új megye-rendezés folytán ez sem kerüli ki törvényhozóink bölcs figyelmét.

Ugyanis a különös eladományozás folytán az állam vállaira új terhek hárultak; azután, a mennyivel többet kelle a királyföldi helytartósági önkormányzat költségeire fizetni, ép annyival többet fizettek az ország más törvényhatóságainak polgárai a közadók nagy ládájába: míg a magyar és székely kir. városok saját csekély vagyonkájukból, s fokozatosan szaporított adóikból fődözték keblit költségeiket, a királyföldi kir. városok — talán azon ürügy alatt, hogy a székek élén is állanak, — 176 — 180000 firtal terheltek az állam budgetjét, holott a székek illető költségeket régen is a falvak által szokta volt a circumspectuság megfizettetni, s ott van az ugynevezett „nemzeti vagyon“ is.

Ez az anomalia figyelemre méltatást érdemel annál is inkább, mert a szász nemzetgazdászait irányelve ma is újabb és újabb terheket tolni a magyar állam vállára, mégis ezek fejébe kiváltságot kiváltság mellett föntartani mindenanő, s azokat újabb és újabbakkal szaporítani, — a mások által megfizetett önkormányzat nevében, — de az állam vagyoni mérlegének lehető tulterhelésével.

Például 1861 óta nyolcz éven át külön föltörvényszéket fizettek magoknak évi 22000 firt költséggel, mind nem a magukéból, sőt az ág. hitv. püspököt is az állam által fizették, ő és dékánjai évenként 16000 firtába kerülvén a magyar államnak, bár ennek az ágostai hitvallású papságnak dézsmakárpótlása csak elkölthetetlen tökében 5 és fél millió forintot tesz ki, — hogy ilyen papság fölbőljeit miért kell az államnak segélyezni, ez is megfontolásra méltó momentum.

Ma törvényhozásunknak egyik föltörékvése: helyreállítani az állami kiadások és bevételek közt az egyensúlyt; ezért, midőn nagyrészt a culturállamigények által reánk rótt terhek elviselésére súlyos költsönöket is kell fölvenni; akkor nemcsak a szakminiszteriumok költségvetéseiben, de a máshol is föl kell keresni, nem lehetne-e valamit meggazdálkodni, miután proximus ardet Ucalegon! Csodálatosnak tűnik föl előttem az, hogy az ország egyik nemzetisége tökélet tökére halmozva, keblit önkormányzatának stb. költségeit is az állam, voltaképp az ország azon polgáiraival fizettesse meg, kiknek e czimen is kijár a maguk része.

Rika.

Az együttes albizottságok jelentése a pénzügyi és vasuti bizottságokhoz a keleti vasut ügyében 1874. február.

(Befejezés.)

7. Az angol-osztrák bank, mint pénzszerző és bizományos mi módon sáfarkodott a társulat érdekében, ma meg bírálani nem lehet. Függni fog az azon számadások betérjesztésétől és megvizsgálásától, mely a társulati értékekről benyújtott, vagy be fog nyújtani.

Miután a törvényes engedélyokmány a részvények és elsőbbségi kötvények ezüst értékéről szól, s tényleg csakugyan úgy is fizettetett, s még pedig mindjárt az aláíráskor, azaz 1869. januárban minden részvény után 80 firt ezüstben, azon kérdések merülnek föl:

- 1) Kinek javára iratott az akkori 20—22% agiókülönbözet.
- 2) Kinek javára iratott a letett és csak részletenkint fölhasznált értékek kamataja.
- 3) Kinek javára iratott a kibocsátási áron netán drágábban elkelt részvények és kötvények különbözet.

Az előtünk fekvő okmányok, az angol-osztrák bank és igazgató-tanács nyilatkozatai szerint, kik a társulat összes értékét 52.513,450 firta teszik, mely somma úgy kerül ki, ha 150,077 darab részvény 64% és ugyanannyi kötvény 74 osztrák értékben van számítva, azt sejtetik, hogy mindezen haszon az angol-osztrák bank javára esett. Mily egység, mily szabály alapján, ezt nem tudjuk miután 1869. a párisi szerződés sem rendelkezik, s ezen szerződésekben a rendelkezés ezen dolgot illetőleg inkább hallgatagnak és indirektnek mondható, a mennyiben ezen szó ezüst óvatosan ki lett hagyva mindkét szerződésben.

Ez érdemben meg kell azonban jegyeznünk, hogy a társaság a maga előnyére két támpontot találhat.

1) Az angol-osztrák bank Kinszky és Hofzinger aláírásával ellátott, Bécsben 1869. február 17-én kelt és a följelentés mellékletének 119. lapján található, azon nyilatkozatát, hogy az összes ezüstre szóló részvénytöke 30.013,500 firtban, elosztva 150,067 részvényre, minden részvény után 200 ezüst firtot számítva — nála azaz angol-osztrák banknálál van írva és a 30% 9.004,050 firtban teljesen befizetve.

2) A társulat által kiküldött vizsgáló bizottság jelentése, mely a pótlentés fizetésben található a 98. lapon, az osztrák bank 1869. december 9-ről kelt átiratáról tesz említést, mely átiratban az áll, hogy miután az angol-osztrák bank minden részvényre, melynek első befizetése 80 firt volt, a társaság javára csak 69 firt 80 kelt irt, ezen levonás általa pótoltni fog. Mindezen körülmények azt sejtetik, hogy itt a végszámadás befejezve még nincs.

Ami már magát a társaságot vagyis részvényeseket illeti, szántsándékkal kívánunk ezekről utóljára szólni, miután ezeknek a keleti vasut ügyében tényleg legkisebb szerep jutott. A részvényeseket két osztályba lehet sorozni: a kik rendkívüli ülésekben részt vettek, s kik nem vettek részt.

Tény, hogy a törvény szigorú kellékeinek megfelelő alakuló gyűlés iránt merülhetnek föl kétségek, s hogy e szerint oly nemű részvénytársulat, mely ezen for-

galomnak megfelelő, mai napig nincs, hanem igen is vannak egyszerűen részvényesek; — mert az 1869. márczius 8-ki ülést, habár ezt egy igazgató-tanácsos Lévy Henrik azon iratában, melylyel a kormánynak ezen ülést bejelenti, gyűlésnek mondja is — alakuló gyűlésnek tekinteni nem lehet.

Hogy ilyen körülmények között mi jogaipon, mely megbízás következtében működött az igazgató-tanács, erről ma még csak véleményt sem kívánunk mondani és itt meg azon ellenvetés nem használható, hogy ily társaságok keletkezésénél alakuló gyűlés azért sem lehet, mert az üzletmegindításnál minden részvény azon pénztintézet birtokában van, mely a pénzügyvellettel bizatik meg, mert itt 1869. januárban a részvények tényleg már mind aláíratok, néhány nap mulva a befizetések megtörténtek, amint azt az angol-osztrák bank 1869. július 1-én kelt föntebb idézett nyilatkozatában maga beisméri, tehát az alakuló ülést előtt részvényesek teljes számban már voltak s az alakuló gyűlés összehívásának semmi sem áll útjában.

Továbbá tény, hogy a rendkívüli gyűlések összehívása körül, különösen a tárgyak fölemlyítésénél a szabályok egész szigorral nem tartattak meg; példaképpen fölhozzuk az 1872. június 3-kára történt második fölhívás körüli eljárást. — Ez a hivatalos lapban május 17-diki keletről május 22-iki 115. számban jelent meg, ott a napirend 2-ik száma alatt ez áll: „2. Indokolt előterjesztés a vállalat pénzügyi helyzetéről, és határozathozatal a társulati vonalok kiépítésének biztosítása iránt teendő intézkedés tárgyában.“ Ez annyira általános értelmű, miszerint azt ebből, hogy itt egy nagymérvű kölcsönvételről lesz szó, világosan megérteni nem lehet, s ezt csak az tudhatta, aki a dolgok állásába közelebbről beavatva volt.

Ennek ellenében az alapszabályok 36. §., mely a tanácskozás vagyis közgyűlés tárgyáról szól, azt mondja, hogy a közgyűlés elhatározásának különösen föntartatnak:

2. A társaság alapítókéjének szaporítása, vagy új részvények kibocsátása, vagy a társulati hitelpapírok alapján fölveendő kölcsön (elsőbbségi kölcsön) által.

Az alapszabályok ugyanezen szakaszának 10-dik pontja utáni kikezdés pedig azt mondja, hogy ezen tárgyak fölött rendkívüli közgyűlésekben is lehet határozni, de a 33. §-nál fogva megkívánatik mindenkor, hogy a tanácskozás tárgya a közzétett meghívásban fölemlyítve legyen; a 33. §. azt rendeli továbbá, hogy a közgyűlés csak oly kérdéseket tárgyalhat, melyek az összehívott hirdetményben napirendre kitétvék.

Az albizottságban fölmerültek még kételyek magára a dolgot lényegére is, t. i. átalában lehet-e jogosan e gyűlésekben másodosorozott elsőbbségi kötvények kibocsátását elrendelni, minthogy az engedély-okmány 21. §. második kikezdése azt tartalmazza, hogy „az elsőbbségi kötvények csak oly összeg erejéig lesznek kibocsáthatók, melyek kamatoztatása a biztosított tiszta jövedelemnek legfölebb háromötödét igényli.

Miután azonban ezen kérdés fölött időközben maga a törvényhozás „a magyar keleti vasut függő adósságainak rendezéséről“ szóló törvény által már határozott, az albizottságnak e részben többé megjegyzése nem lehet.

A másik osztálya a részvényeseknek azok, kik távol eszörva a világ minden részében, csak akkor vették észre mily nagy baj lehet ezen keleti vasutnál, midőn 1873. július 1-én esedékes részvényesülvények be nem váltattak, azaz a kamat nem fizettetett.

Ezeknek nagy része a képviselőházhoz kérvény által folyamodott van, ilyenmü 4 kérvény.

- a) Alsó-ausztriai Mödling 1873. november 16-án körülbelül 590 részvény nevében eredeti aláírás.
- b) Németalföldi 10,640 részvény nevében, komitée által aláírva;
- c) Galicziai 9279 részvény nevében komitée által aláírva;
- d) Bécsi, Schönberger Lajos által aláírva 24,000 részvény nevében, 110 melléklettel s eredeti aláírásokkal.

Megjegyzendő ezen kérvényekre átalánosságban, hogy a három első németül van szerkesztve, csak az utolsó magyar s hogy az aláírások hitelesítve s a részvények birtoka konstátálva esnek a galicziainál van s ez is csak utólagosan küldetett be.

Megjegyzendő továbbá, hogy a kérvény alapja mindnyikben egy és ugyanaz, tudniillik s a részvényesek följajdulása a ki nem fizetett részvénykamattól, óvás a rendkívüli gyűlések hozott határozatok ellen, s azon kérelem, hogy a törvényhozás vegye a részvényeseket védelem alá s kártalanítsa.

Az alsó-ausztriai kérvény beisméri, hogy az eredeti építési alap jó gazdálkodás mellett elegendő lett volna továbbá, hogy a szelvények ki nem fizetése által mennyire csökkent a külföldi bizalma Magyarországra iránt, a gyűlésekben mint rendelkezett egy föltűnő kisebbség a nagyszámu, de jelen nem levő részvényesek sorsa fölött, végre, hogy az igazgató-tanács tehetetlen s hogy a kormány mulasztásokat követett el.

A németalföldi részvényesek azért biztak Magyarországra, mert látták, mily férfiasan küzdött függetlenségének kivívásában, különösen az államadósságok elküldetésénél; továbbá kiemelik, ha nem jön segítség, a magyar hitel a külföldön tönkre megy; a szelvény ki nem fizetésében a külföldiek ellen intézett szántsándékos megrövidítést látnak, miután majdnem kizárólag ők birtokosai a részvényeknek; állítják, hogy a gyűlésekben fölveendő tárgyak velők közölve soha sem voltak.

A galicziai nagy terjedelmű kérvény a keleti vasut egész történetével részletesen foglalkozik. Kiemeli, hogy az építési alap mennyire elég lehetett volna, miután mért-földenként ebből névértékü 950,000 firt, realis értékben pedig 750,000 firt jut, több mint minden más vasutnál Magyarországon; hogy ezen értékekből az angol-osztrák bank és Warring készpénzben 61.647,729 firt és 30 kr. kaptak, s ők a társaság javára csak 52.523,450 firtot irtak, s így a különbözet 9.124,279 firt 30 kr.; továbbá 20 millióra teszik azon sommát, melyet az alapító ezen és más uton elvesztett; állítják, hogy az 1871. márczius

27-ki illetőleg június 12-ki egység Warringgal a társaságnak másfél millió forintjába került, s hogy erről a társaság mitsem tudott; mondják, hogy a részvényesek nem ismerték a párisi szerződéseket, s hogy a közgyűlések tanácskozásainak tárgya soha kézzel nem érintve volt; állítják, hogy az 1873. június 28-ki közgyűlésen habár hirdették a párisi szerződéseket, az ott szóba sem jött, s azért szerintük is ezen közgyűlések határozatai érvénytelenek. — Kiemelik, hogy ma (azaz 1873. októberben) a részvény az esedékes szelvényekkel együtt 60 frt s így valódi értéke 52 frt 5 kr., hogy tehát minden részvényes részvényenként 103 frt 75 krt veszített, s így a részvényesek összes vesztesége 15.569,452 frt 25 kr.

Végre óvat tesznek a kormány azon terve ellen mely a részvények államsorsjegy általi kieserését kívánja fogantatni.

A bécsi Schönberger-féle kérvény állítja, hogy az igazgató-tanács határozottan vonakodott a párisi szerződést a részvényesekkel közölni. Kiemeli, hogy midőn a kormány helyben van, a tekintési joga is volt mindenbe s mégis négy hónap volt szükséges, hogy a párisi szerződések csak tudomására jussanak, nem esoda tehát, ha a részvényesek évek mulva sem tudták magokat e részben tájékoztatni; állítják, hogy a párisi „Société generale“ aláírásai főlívásában a részvények után fix százalék volt kitéve, s hogy ha nincs bizalom a magyar államhoz a külföldön, az aláírások sem történhetnek, s e szerint a pálya ki sem épülhetet volna. Kiemelik ezek és a többi kérvényezők is, hogy a részvénybirtokosok legnagyobb része vagyontalan özvegy, árva, ki csupán ebből él; továbbá határozottan nemcsak visszautasítják a kormány által tervezett állami sorsjátékot, — hanem miután ez kamatnélküli a részvényesekre valóságos csapásnak mondják. — Végre kijelentik, hogy ösmerve Magyarország mostani pénzügyi helyzetét, — áldozatra készek és megalkuszunk.

Ennyi a kérvényekben.

Kötelességének tartja az albizottság abbéli meggyőződését jelenteni ki, hogy a részvényesek addig, amíg a részvények utáni kamatot pontosan megkapták, jogaik gyakorlatilag igen hanyagul teljesítették, minék legvilágosabb példája az, hogy egy gyűlést sem lehetett a részvényesek eskély volta miatt a kitűzött első határidőre megtartani.

De mindamellett, hogy ez így van, a részvényesek sorsa figyelmet érdemel, kivált miután az utolsó törvény által a másodosorozatu kötvények érvényessége el van ösmerve, s így azon kamatot, — mely a részvény birtokosait törvény szerint megillette volna, — most már a másodosorozatu kötvény kamatainak fizetésére tette-tett át.

Ezek azon főmomentumok, melyekre az együttes bizottságok figyelmét fölhívni az albizottság kötelességének tartotta.

Ezen itt előadottakból s a tanácskozás részleteiből fejlődtek azon kérdések, melyeket mellékletben mint e jelentés kiegészítői részét, szintén van szerencsénk a bizottságok elé terjeszteni, a kihallgatandó egyének lajstromával együtt.

Ezen kérdéseket három részre osztottuk: a kormányhoz, az igazgató-tanácsokhoz, és az angol-osztrák bankokhoz intézendőkre. Az albizottság érezte szükségét annak, hogy Warring Károlyhoz is intézessenek kérdések, mint olyanhoz, kinek ezen ügyről oly nagy szereplés jutott, azt hiszi azonban az albizottság, hogy ez sokkal célszerűbben fog történni akkor, ha a bizottságok némely körülmények iránt már eleve tájékozva lesznek.

Befejezésül még egy dologra kívánjuk a bizottságok figyelmét fölhívni.

Miután az üléseken a kormányhoz egy képviselője majd mindig jelen volt, az albizottság által fölláított kérdésekre a kormány képviselője benyújtotta irásban a választ, mely az illető jegyzőkönyvekhez van csatolva. Az albizottság azonban tekintetbe véve azt, hogy kiküldetésé nem terjedt a kihallgatásra, vagy a kihallgatás fölötti ítélethez, hanem csak a tanácskozás előkészítésére, ezen 4 rendbeli választ csupán mint anyagot a leendő tanácskozáshoz mutatja be a bizottságoknak, föntartva mindazon kérdéseket, melyekre a kormánytól fölvilágosítás adandó.

Tisztelt bizottságok! Azt hisszük, az itt előadottak által teljesítette az albizottság azon feladatát, melyért ki volt küldve és mely abból áll, hogy a tanácskozási módokat és sorrend megállapítások, s hogy ezen bonnyolódott keleti vasut ügyének megoldása könnyíttessék.

Bánó József s. k. Korizmic László s. k.

Külföld.

Budapest, február 25.

Az elszász-lotringtoni német birodalmi gyűlésbeli képviselők élénk mozgalmat indítottak meg kollégájuk a strassburgi püspök ellen, kinek eljárásáról legközelebb cikket hoztunk. A képviselők egy része illető választó kerületbe utazott, hogy Raes strassburgi püspök ellen működjen. Guerber és más hat képviselő nyílt levélben kijelentette, miszerint elítéli a püspök azon nyilatkozatát, hogy az elszász-lotringtoni katolikusok a frankfurti békét nem vonják kétségbe.

A Spanyolországban készülődő plebiszcium iránt a politikai körökben különféle hangulat uralkodik. A unionisták és sagastisták tartózkodó álláspontot foglaltak el a plebiszciummal szemben. A radikálisok (azaz republikánusok) azt vélik elérhetni, hogy Sagasta és Vergara viszály, s ekkor két republikánus akarják megerősíteni a kabinetet. Castelar frakciója minden föntartás és utógondolat nélkül pártolja a plebiszciumot, Sagasta a legközelebb így nyilatkozott: „Nem vagyok ellene a plebiszciumnak.“ — Ezen nyilatkozatát Sagasta így egészítette ki egyik közelebbi miniszteri tanácsban: „Nem vagyok ellene a

népszavazás alapját képező eszmének, hogy ez által a helyzet törvényes és erős legyen. De amint ezen népszavazást tervezik, egész pártomat republikánussá kell tennem ezt azonban csak akkor tehetném, ha mint elnök, én alakítanám az új miniszteriumot.“

Metternich hercegről a következő érdekes levelet írják folyó hó 20-ról a „K. Ztg“-nak:

Mint képzelheti, a francia magasabb, különösen pedig a bonapartista körökben nagy a levertség Metternich hercegnek végreles nyugalomba helyezése miatt. Ennek oka gyanánt a párisi szalonokban a következő történetet adják elő. A bécsi közkiállítás idejében, a csárnak Bécsben mulatása alatt, az orosz követ uralkodójának tiszteletére egy nagy bált adott, melyre a bécsi udvar minden tagja megígérte megjelenését. — A követnek, Nowikow grófnak neje beteg lévén, — az udvarmesterral abban történt megállapodás, — hogy Metternich Paulina hercegnő Lajos főherceggel együtt fogja a házigazdái teendőket végezni és fogadni a vendégeket.

Az este el érkezett és vele a vendégek. Erzsébet királyné is megjelent, ki a főherceg által udvariasan fogadtatott — de a ház asszonya (ezuttal Metternich hercegné még mindig vártatott magára. Végre megjelent, s a főherceg meglehetősen nyersen fogadta, mivel a királyné is előbb megérkezett. A hercegné szokása szerint élénken felelt. Egyik szóból a másik következett, s végre a főherceg mondta: „Hercegné elfelejté, hogy az uralkodóház egyik tagjával beszélek, mire a hercegné felelé: „És ön fölséges uram felejté, hogy egy nővel beszélek.“ A dolog a király elébe került, ki azt mondta: „Mindkettőnek hallgatni kellett volna“, s ezzel az egész ügy befejezettnek látszik. Ujabbán azonban, beszélik ismét a párisi szalonokban, a bécsi udvar egy nagy bált adott, s ott, mint elég rossz szokás, a négyesben táncoló párokat előre kijelölték. A véletlen úgy akarta, hogy ugyanazon Lajos főhercegnének vis-à-vis-nak kellett volna lenni Metternich hercegnével, de a király testvére kijelenté, hogy e nővel szemben nem táncol s inkább a négyes táncolásának élvezéséről is lemond. Ugy is történt. De Metternich Rikárd herceg házában becsületlen nem akarta e szégyent hagyni, s mindenképen elégtételt kívánt. Midőn ezzel késlekedett, fenyegetődött, hogy az ügyet nyilvánosságra hozza, s itt aligha ő huzná a rövidébet. E szerint e dolog ismét az uralkodó elé került, ki lovagiasan döntötte el az ügyet, s elrendelte, hogy a nőtől bocsánatot kell kérni. Metternich ez ítélettel megvolt elégedve, s kijelenté, hogy hajlandó a főhercegi palotába menni, ha ott a bocsánatkérés két tanu jelenlétében történik meg. Ez meg is történt, s a főherceg két katonai tanu jelenlétében bocsánatot kért a megsértettől. Metternich hg. azonban ezután megtanulta lemondani a rendelkezési állapotba helyezés édességeiről, s IV. Napoleonnak azon szomorú kilátása van, hogy eshetőséges trónrajtása esetében is nélkülözni fogja atyjának hű barátját, Metternich herceget, mint Ausztria-Magyarország párisi képviselőjét fogadhatni.“

Különlélek.

Budapest, február 25.

(Hivatalos.) Az igazságügyminiszter a körösbanjai kir. törvényszékhez írnokká Máty Mihály belényesi kir. járásbírói díjakot, Király Lajos pécsi törvényszéki díjakot ugyanazon törvényszékhez írnokká, Markos György m. szigeti kir. törvényszéki írnokot a m. szigeti kir. járásbírói mellé bírói végrehajtóvá nevezte ki.

(Rendjelviselési engedély.) Ö felsége megengedte, hogy Bradich József m. kir. térképészeti mérnök az olasz koronarendet elfogadassa és viselhesse.

Erkel tiszteletére ma diszebed volt a Hungáriában. Az írók és művészek (ez utóbbiak mindkét nemből) Erkel személyes barátai és tisztelői nagy számmal jelent meg e diszebednél. Rossi, szintén jelent volt, ki az írói és művészi körök ünnepeiről soha sem szokott hiányozni. Az üdvözlővonalok és pohárköszöntések természetesen bővében voltak, s azokban részt vettek férfiak, s nők egyaránt. A hosszú ebédet még hosszabb társalgás és poharzás követte, míg végre a díszes társaság d. u. 5 óra körül szétoszlott.

Követésmutató példa. Tatrangi Sándor községében Uzonban (Háromszék) népiszkolát alapított. A közgyűlésben ugyanis az öreg székely volt katonakaplár kijelentette, hogy takarékosága és szorgalma által szerzett vagyonát a népnevelés útjára kívánja letenni; szavait tett követte, mert Tatrangi az általa alapítandó népiszkola javára 24 hold földet, 12,000 darab huszast adományozott, s ez utóbbi összegből már 9,000 darabot le is tett, oda nyilatkozván, hogy még életében látni óhajta az iskola fölvirágosását.

A tudomány- és műgyetemi olvasókörben (zöldfa-utca 28.) Andorka Elek f. hó 28-án este 6 órakor következő fölvilágosítást tartott: „A nemzeti szellem hanyatlásának jelei és okai a XVIII. században.“

A roncsoló toroklob. A Magyar Polgár — a napokban kétségbe vonta, hogy a roncsoló toroklob csak-gyan uralkodik Kolozsvárt, mivel valószínűség forgott fön aziránt, hogy betegek ijedtekben, s az orvosok gyógyítási becsavgyokban e rémes nyaválnak keresztesnek más, kevésbé veszélyes toroklobt is. A kolozsvári Carolina-kórház főorvosa azonban levelet intézett a nevezett laphoz, s ebben kijelenté, miszerint kórházában fordult elő roncsoló toroklob, de csak egyetlen egy esetben, s ez sem végződött halállal, mert az illető már minden veszélyen kívül volt.

Rövid hírek. Csacsokó Imrét a magyar bírói kar díszet, az akadémia levelet tagját ma d. u. 4 órakor tették az örök nyugalom helyére, váci-utca 6-dik számú házában levő lakásáról. — Vértessy Arnold, az ifjabb írói nemzedék egyik kiálóbb tagja f. hó 22-dikén váltott jegyet Kuklay János előkelő városi polgár bájos leányával, Annával. — Türschmann Richard klasszikus drámákból tart fölvilágosításokat a „Hungaria“ száloda termében, és pedig péntek, február 27-én Shakespeare „Macbet“-jéből, vasárnap, márczius 1-én Sophokles „Antigone“-jából. Kezdeté 7 órakor. — Király ő felsége

a tiszteletére tartott medvedadászat alkalmával az első lövésre jött medvét egyetlen lövéssel leterítette; a golyó a vadnak épen fején ment keresztül. — Kalenda György ellen indított sajtópör holnap d. e. 9 órakor fog tárgyalatni. — Szabó Mihály rablót, ki a Debreczen környékén garázdálkodó banda egyik tagja volt, Debreczenben kézrekerítették. — A baziási fürdő táján Zsigmondy mérnök több furási kísérletet tett, melyek a lehető legjobban sikerültek, mi Zsigmondy ügyessége mellett a baziási gyógyvíz bőségéről is tanúságot tesz. — Tüz volt tegnap éjjel az akácfa-utczában. Az 50. sz. házában lakó fűszerkereskedő petroleum-készlete gyuladt meg, az egész azonban a szomszédok által még a tűzoltók odaérkezése előtt elfojtatott. — Bismarck kutyája, mint a „Spen. Ztg.“ írja, megismeri ura fővegéről, midőn ez a császárhoz megy, s ilyenkor honn marad. Ha pedig a birodalmi gyűlésbe megy — szokása szerint gyalog — a kutya elkíséri a park ajtajáig. Itt a kanczellár megáll, rá néz kutyájára, s azt mondja: Reichstag, mire a kutya fülét-farkát leeresztve czammog haza. — Az ügyvédjelöltek második (f. hó 22-én tartott) vitapályázatán az egy arany pályadíjat Tribalszky T. ügyvédjelölt nyerte. Pályabírák voltak: Vasziljevich járásbíró, dr. Környei ügyvéd és dr. Dárday. — A rumai földbirtokosok hajtvadást tartottak, mely alkalommal 1360 nyul, 186 róka esett el. — Nikolics Mark korinyei lakost január 25-én a poszariki erdőben megették a farkasok. — Kaulbach a müncheni képzőművészeti akadémia igazgatójának 25 éves igazgatói jubileuma alkalmából a bajor király a Szt.-Mihályrend nagy keresztjét adományozta. — Peters északamerikai csillagász f. hó 18-án új bolygót fedezett föl, mely az aszteroidák csoportjához tartozik. — Rablók törtek Schof Jakab lázáröldi lakosra, s miután ennek lármát ütő nejét megölték 600 fitra rugó rablott pénzzel tovább álltak. — A budapesti honvédegylet temetkezési intézmények alapszabályai szerkesztőségünkhöz beküldtek.

Hibaigazítás. Értelemzavaró sajtóhibák lapunk 45-ik számának „Történeti szemle stb.“ című czikkében; állani kell: „százat“ helyett óta, „váraik“ helyett városaik, „Lothonvár“ helyett Lothorvár, „prepostság“ helyett részjószág, „Báthaszékiből“ helyett Báthoryaktól, „Szászváros“ helyett Szászcsort, „Sugós“ helyett Sugág, „Radamolg“ helyett Radnavölgy, „járásokból“ helyett java kból.

Nemzeti színház. Csütörtök, február 26. „A büvös vadász.“ Opera 5 fölvonásban.

Táviratok.

Bécs, febr. 25. A tegnapi reichsrath-üléstről szóló táviratban, mely szerint az építési anyagfogyasztás adó megszüntetéséről szóló kormányjavaslat 3-ik olvasásban elfogadtatott, kimaradt, hogy a Bécsben fönnálló építési-anyag fogyasztási adó stb.

Berlin, február 25. Dr. Banks megválasztott Hasenclever ellenében. A strassburgi klerus rokonszenvi nyilatkozatot intézett Teutschhoz, melyben mindaz desavoualattik mi a birodalmi gyűlésen tett nyilatkozatainak súlyát csökkenthetné.

Páris, február 24. Thiers egy Septithez, a republikánus jelölthöz intézett levelében helyesli ennek választóhoz intézett körlevelét, a monarchiát lehetetlennek tartja, — s azt véli, hogy csak egy békülékeny köztársaság létesíthető. Ez az egyetlen mód arra, hogy Franciaország kivergődjék kimos helyzetéből. Megszáfolja végül a „Times“ hírt, mely szerint Németország panaszt emelt volna a francia kormánytól a püspöki pártorlevelei miatt.

Moskva, február 25. Az osztrák császár tegnap a kormányzóval ebédelt s aztán esti 8 órakor Smolenszkbe utazott.

Közgazdaság.

A fumei stabilimento tecnico mely 1870-ben alapított és szép reményeket keltett (1871-ben 8%-os osztalékot fizetett) az igazgatás hibámiatt föloszlani kénytelen. Az egész részvénytőke, 500,000 frt, állítólag elvesztett. A márczius 16-ára egybehívott rendkívüli közgyűlés okvetlenül el fogja határozni a likvidációt.

A budai gyarudvar részvénytársaság ma tartá évi közgyűlését. A jelentés ez alkalommal is szomorú volt. A 18,342frt 65 krnyi tartalékalapnak a veszteségek födőzésére való fordítása és 22,908 frt 45 krnyi alapszabályszerinti leírások levonása után az 1873. üzletév 3860 frt 99 kr. veszteséggel záródik. Az összes veszteség ez idáig 83,127 frt 13 krnyi, vagyis a 409,000 frttal befizetett részvénytőke 28 1/2 %-ra rug.

Az osztrák államvaspálya társaság a Duna áthidalását Esztergom és Szob között elfogadta, s ez iránt kérését a „P. Lloyd“ szerint be is nyújtotta volna a közlekedési miniszteriumhoz. Ha e hír nem csak börszék-ként (a Drasche-féle község és téglagyár társaság bányái nagyon érdekelve vannak ez által) kolportáltak mindenesetre föltette fontos momentum. Reméljük, hogy a társaság azon kívánalmai, miszerint ezen új összeköttetés rovására a pest-marcheggi vonalon a második vágány lerakása engedtessek meg neki, ezen alapon egyáltalán nem fog tekintetbe vétetni.

A budapesti gabna- és értéktőzsdéről, február 25. Gabnában az üzlet csekély. A tőzsdé kissé lanyhábban volt hangolva, forgalom nyugodt. Eladattak: magyar vasuti kölesön 96.50, díjsorsjegyek 79, pesti keresk. 6 százalékos záloglevelei 86.54, unio viszontbirt. 190, pesti közuti 353, anglo 33.75, magy. hitel 153.50, municipalis 31, franko 59.50—59, földhitel. 69.75—59.25, takarékek és hitel 62, budai kereskedelmi 190, pesti egyleti 42.50, orsz. közp. 81—80.50, első hazai 24.50, külvárosi 57, budai gyártelep 22, egyes. m. gözh. 10.50, Drasche-féle 200—198 frtjával kötve. Valuták változatlanok, 20 frankos arany 8.92, cs. arany 5.28.

Felelős szerkesztő: Huszár Imre.

A budapesti áru- és értéktőzsde hivatalos árjegyzései 1874. február 25-én.

Gabona-árak.		Vámmászánkint		Részvények.		Adva		Tartva		Adva		Tartva	
Hang.	font	font	frt	Befiz.	Adva	Tartva	Befiz.	Adva	Tartva	Befiz.	Adva	Tartva	Befiz.
Buza, bányási ó v. u.	83	7.75	7.90	515	Első magy. ált. biztosító-társaság	950.	960.	500	Első magyar serfözde	415.	420.	Magy. vasuti köles (120 frt ez.	96.75
" " " "	85	8.	8.10	200	Haza	—	—	200	Sertészialó	160.	165.	Ang-osztr. bank befiz. (100 frt ez.	154.25
" " " "	87	—	—	300	Pannonia	375.	380.	200	Athenaeum	244.	246.	Osztr. földh. befiz. 80 frt. ezüstb.)	850.
tiszav.	88	7.90	8.	100	Pesti bizt.	64.	65.	500	Pesti könyvnyomda	620.	640.	Hitelintézet	242.50
" " " "	85	8.10	8.25	200	Hunnia	86.	90.	200	Egyesült magyar gőzhajó-társ.	10.	10.50	Alsó-ausztr. lesz. társ. 500 frt.	850.
" " " "	87	—	—	300	Unió	185.	180.	500	Ganz-féle vasöntőde	365.	370.	Franco-osztr. bank befiz. 80 frt ez.	47.50
pestm.	83	7.80	7.90	200	Pesti közuti vaspálya	351.50	352.50	200	Gschwindt-féle szeszgyár	232.	235.	Nemzeti bank	978.
" " " "	85	8.05	8.20	200	Budai	100.	105.	200	Börgyár	85.	86.	Dunagőzhajó-társ. 500 frt pp.	547.
" " " "	87	—	—	200	Budai hegyipálya	55.	60.	200	Gyapjúmosóda	105.	107.	Erzsébet-pálya 200 frt p.	209.
fehért.	83	8.	8.10	80	Municipális hitelintézet	31.	31.25	100	Salgó-tarjami közönbánya	103.	104.	Ferdinand és z. pálya 1000 frt pp.	2637.
" " " "	85	8.20	8.30	85	Angol-magyar bank	33.75	34.	200	Schlick-féle vasöntőde	153.	156.	Perenez-József 200 frt o. é. ez.	206.
" " " "	87	—	—	160	Magyar általános hitelbank	153.75	153.50	200	Söskuti kőbánya	116.	118.	Triesti Lloyd 500 frt pp.	207.
bácskai	8.	—	—	200	Franco-magyar bank	59.	59.25	500	Első magyar szeszfinomító	170.	175.	Allamvaspálya 200 frt pp. ezüst	446.
" " " "	85	—	—	100	Magyar általános földhitel-társ.	59.	59.50	200	Alagut	83.	84.	Déli vaspálya 200 frt o. é. ezüst	161.50
				50	Takarék- és hitelegylet	61.75	62.					Tiszamél. vasp. befiz. 100 frt pp.	202.
				100	Buda-ó-budai népbank	37.50	37.75					Tramway befizetés 200 frt o. é.	168.
				100	Iparbank	48.	50.					Osztrák földhitelint. ezüst 5%	94.50
				200	Budai kereskedelmi és iparbank	188.	190.					33 évben visszafizet. o. é.	85.
				500	Pesti kereskedelmi bank	735.	740.					Osztrák nemzeti bank 5% o. é.	90.75
				200	Pesti iparbank	400.	405.					Alf.-fümei vasp. 200 frt ez. 5%	84.20
				100	Budapesti kézművesbank	60.	62.					Ferdinand északi vasut 5% pp.	91.25
				70	Pesti egyleti bank	43.	45.					Pécs bari vasut 200 frt o. é.	84.
				50	Hivatalnok hitelegylet. I. em.	42.	43.					L. erdélyi pálya ezüstben 5%	82.50
				80	Kisbirtokos hitelintézet	—	—					Allamvasut 500 frank	139.50
				100	Országos közp. takarékp. 5%	80.25	80.50					1867 500 frank	132.25
				1000	Pesti hazai	2425.	2450.					Déli vasut	111.
				100	Budapesti fővárosi	181.	182.					Magyar keleti vasp. 600 frank	70.50
				100	Kőbányai takarékpénztár	54.	56.						
				100	Külvárosi takarékpénztár	57.	58.						
				40	Szentendrei takarékpénztár	42.	44.						
				60	Újpesti takarékpénztár	40.	42.						
				500	Árpád malom	50.	52.						
				500	Blumfélé	37.	40.						
				500	Concordia	290.	295.						
				200	Erzsébet	118.	150.						
				160	Luiza	149.	150.						
				200	Molnárak és sütők	230.	232.						
				500	Hengermalom	805.	815.						
				300	Victoria	113.	115.						
				100	Első budapesti	635.	640.						
				100	Budai gyárudvar	22.50	23.						
				1000	Pannonia	440.	445.						

HIRDETÉSEK.

Megjelent a természettudományi társulat kiadásában, s megszerzhető **KILIÁN FRIGYES** m. k. egyetemi könyvtáros által Pesten, váczi-utca Drasche-féle házban:

A jelen geológiája.

Irta **COTTA BERNÁT.**

Az eredeti harmadik kiadás után fordította **Petrovics Gyula.**

A szerző arcképével és hat fametszetű ábrával. Ára füzve 5 frt, kötve 5 frt 50 kr.

A fajok eredete

a természeti kiválás útján, vagyis az előnyös fajok fenmaradása a létérti küzdelemben.

Irta **CHARLES DARWIN.**

Az eredeti 6-ik javított és bővített kiadás után fordította **DAPSY LÁSZLÓ,**

revideálta **Margó Tivadar.** Első kötet. Ára füzve 3 forint, kötve 3 forint 50 krajczár.

A magyar korona területén tervezett közlekedési eszközök

HÁLÓZATÁNAK TÉRKÉPE.

Kiadta a m. k. közmunka és közlekedési miniszterium. Ára 1 frt 80 kr. Vászorra felhuzva 2 frt 80 kr.

Az emberek százezrei hajnövesztőszernek.
 köszönhetik szép hajukat az egyesegyedül létező legjobb és legbiztosabb
hajnövesztőszernek.
 Nincs már jobb valami a haj növesztésének előmozdítására és fenntartására és ditására

József, Magyarország és Csehország királya s ausztriai császár stb. által 1865 évi november hó 18 án 15,810-1892 ik szám alatt az összes ausztriai birodalomra s az összes magyar koronországokra nézve csász. kir. kizár. szabadalommal kintüntetett

RESEDA-göndörítő-hajkenőcs,

melynek szabályszerű használatánál a fejtető legkopaszabb helyei is teljhajzatuakká lesznek, a szürke s vörös hajzat sötét színűvé válik, esodálatos módon erősíti a hajtalajt, mindennemű korpaképzést pár nap alatt tökéletesen eltávolít, a haj kihullását rövid idő alatt tökéletesen és mindenkorra megátalja, s a hajnak természetes fényt ad, és hullámszerzővé képezi, és a legkésőbb korrig megőrzi az őszüléstől.

Rendkívül kellemes illata és pompás kiállítása által azonkívül még fődíszét is képezi a legfinomabb pipere-asztalnak is.

Egy tegely ára használati utasítással (hét nyelven) 1 frt 50 kr, postán küldve 1 frt 60 kr.

Ismételadók jelentékeny elengedésben részesülnek. Gyár és főközponti szállítási raktár nagyban és kicsiben

POLT KÁROLY
 illatszerész és több os. k. szádalom tulajdonosánál
 Bécsben, Josefstadt, Piaristengasse 14, saját házában, a Lerchenfelderstrasse mellett,
 a hova minden írásbeli megrendelés intéendő, melyek a pénz előleges beklldése vagy postai utánvétel mellett a leggyorsabban teljesíttetnek.
 Pesten főraktár egyesegyedül **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész urnál, király-utca 7. szám.
 NB. Valamint minden jeles gyártmányánál, ugy ennél is utánzások és hamisítások lettek megkísérteve, ennél fogva vételnél kéretnek a fennebb kijelölt raktárakhoz fordulni s világosan Polt Károly Reseda-göndörítő-hajkenőcsöt kérti, nemkülönben a fentebbi védjegyet tekintetbe venni. 3547